

ADRIJN

A86/11

20 februari 1986

DERDE CUBAANSE CP CONGRES: "NIEUWE BEZEMS....."

Begin februari confronteerde Cuba's onbetwiste leider Fidel CASTRO zijn partij op haar derde congres met nogal wat tekortkomingen in de werk- en levensstijl van zijn volk. In militante bewoordingen - zoals bij hem gebruikelijk - spoorde hij iedereen aan om het vanaf nu over een andere boeg te gooien. Nieuwe economische plannen, met aan Cuba's benarde situatie aangepaste accenten en dus minder op het Sovjetmodel georiënteerd, zullen dit jaar aan de basis worden getoetst. Een omvangrijke verjonging van het leidinggevende kader, volgend op talrijke mutaties in de staatsbureaucratie, mikt op nieuw elan en verdere professionalisering bij het opkrikken van de schromelijk achtergebleven productiviteit. Als gevolg daarvan moest een deel van de zittende partijtop, waaronder enkele roemruchte veteranen, het veld ruimen.

DERDE CUBAANSE CP CONGRES: "NIEUWE BEZEMS....."

In de nog betrekkelijk korte tijd van haar bestaan als Partido Comunista Cubano (PCC) - namelijk sinds oktober 1965 - is de partij van Fidel CASTRO onlangs voor de derde keer in congres bijeen gekomen. Net als in de beide voorgaande gevallen, resp. in 1975 en 1977, had het partijcongres wederom in het najaar zullen plaatsvinden, maar om niet geheel duidelijke redenen werd de samenkomst van (thans) 1790 gedelegeerden ditmaal verdaagd tot de periode 4-8 februari jl.

Wellicht was het uitstel mede een gevolg van de pas medio december 1985 afgesloten lijkende reeks mutaties in de Cubaanse staatsbureaucratie. Een reeks waarin, na onder meer de voorzitters van de Academie van Wetenschappen (TORRES), het Nationaal Sportinstituut (GALVAN), het Radio en Televisieinstituut (HERRERA), ook de directeur van het persagentschap Prensa Latina (ROBRENO) en de minister van Binnenlandse Zaken (VALDES) uit hun functies werden ontheven. Dat dergelijke veranderingen dienden te worden beschouwd als vooruitgeworpen schaduwen van het Derde PCC-Congres bleek, toen ook daar een flink aantal hooggeplaatste kaderleden het veld moest ruimen. Onder hen revolutionaire oudgedienden als de Politburoleden GARCIA, Del VALLE, VALDES (zie boven), ROCA en het kandidaat-Politburolid MONTANE, die directeur is van de Algemene Afdeling Buitenlandse Relaties van de PCC.* Een derde deel van het bijna 150 leden tellende Centraal Comite was eenzelfde lot beschoren. De op het congres doorgevoerde mutaties zorgden alles bijeengenomen voor een reductie van de gemiddelde leeftijd van het top partij kader van 51 naar 47 jaar.

In zijn toespraak tot het partijcongres, evenals bij de voorgaande edities ook nu weer het enige, tevens langdurige hoogtepunt van het totale gebeuren, liet partijleider Fidel CASTRO (59) geen enkele twijfel bestaan over de dringende behoefte in de PCC-geleerden aan nieuw elan en verdere professionalisering. De onafwendbare vergrijzing die in de afgelopen 26 jaar sedert de overwinning van de revolutie het al die tijd redelijk stabiel gebleven kader, waaronder veel strijders van het eerste uur, parten was gaan spelen, had vermoeidheid, sleur en laksheid binnen de Cubaanse maatschappij om zich heen doen grijpen. Productiviteit en dienstbetoon waren ernstig aan het teruglopen en het bestuurlijk bureaucratisme bij de overheid en in de bedrijven baarde grote zorgen. Te oordelen naar de felheid van Fidel's betoog was de geloofwaardigheid van het Cubaanse politieke model in het geding.

In het kader van wat hij als zeer ongezonde ontwikkelingen had gesignaleerd, was dan ook CASTRO's hevige irritatie zeer illustratief, toen een groot aantal congresgangers niet op tijd terug bleek op het moment dat hij, na een ingelaste pauze, zijn redevoering wilde hervatten.

Omdat met name in 's lands zwakke economie de gebrekkige inzet zich placht te manifesteren, kwam de PCC-leiding met enkele nieuwe voorstellen ter vergroting van de efficiëntie en de productiviteit. Zo zal men afstappen van de planeconomie naar Sovjetmodel. Voor het eerst werd dan ook geen gedetailleerd vijfjarenplan gepresenteerd. Gestreefd zal gaan worden naar een diversifiëring van Cuba's bronnen van inkomsten, ongetwijfeld mede ingegeven door de in het voorbijtrekken van een orkaan - "Kate", november 1985 - gebleken kwetsbaarheid

*Deze afdeling voert samen met de zg. Afdeling Amerika het internationale beleid van de Cubaanse CP.

van de suikercultuur. (In het afgelopen jaar moest nota bene suiker worden ingevoerd teneinde aan de verplichtingen tegenover de Sovjet Unie te kunnen voldoen). Met het oog daarop zal nog meer energie gestoken worden in de reeds driftige pogingen van Havanna om een groter aandeel te krijgen in de internationale toeristenmarkt, regionaal maar met name ook in Europa. Ter ondersteuning van het voornemen om de economie te stroomlijnen, het bureaucratisme terug te dringen en een eind te maken aan bestuurlijke ondeskundigheid en aan de afkeer van verantwoordelijkheid, werd een regeringscommissie ingesteld die moderne managementtechnieken moet onderzoeken. De terugval in de productiviteit denkt men te kunnen ombuigen tot een stijging door de lonen te koppelen aan die productiviteit. In plaats van een rigide vijfjarenplan kreeg het partijcongres een zogenaamd "programma-project" voorgeschoteld dat, na toetsing op lagere niveau's in het land en eventueel geamendeerd, op een extra zitting van het congres in december a.s. dient te worden goedgekeurd.

Het gedeelte van CASTRO's rede dat handelde over de internationalistische contacten en ontwikkelingen van de PCC, en dat "dus" een overzicht bood van de stand van zaken in Havanna's buitenlandse politiek, vertoonde het geijkte patroon: een scherpe stellingname tegen de Amerikaanse regering REAGAN: "bondgenoot van de reactie en de contrarevolutie", naast plichtmatig gejubel over een "moedig en vrijgevig" Sovjetrussisch bewind van GORBACHOV. Geen waarneembaar spoor meer van de irritatie tussen Moskou en Havanna van een jaar geleden, ten tijde van het overlijden van CHERNENKO. Uiteraard kon CASTRO niet om de dramatische wending op het destijds zo Cuba-welgezinde Grenada (najaar '83) heen; een "proeve van Amerikaans bruut optreden", zij het "bevorderd door fouten van de Grenadese leiders van toen". Zoals verwacht sprak hij eveneens zijn solidariteit uit met Nicaragua's Sandinistenregime, met de Palestijnen, Vietnam, het Polisario-front en de Lybische leider KHADAFFI (terwijl toch mag worden aangenomen dat de relatie met laatstgenoemde momenteel in werkelijkheid steeds meer doortrokken is van argwaan en wedijver om regionale, Caribische invloed).

Voorts maakte Fidel melding van de in het afgelopen jaar verbeterde staatsbetrekkingen met de Volksrepubliek China, ofschoon hij niet naliet om te wijzen op nog aanwezige discrepanties met de Chinese CP: "bijvoorbeeld met betrekking tot Vietnam". In louter positieve bewoordingen sprak CASTRO over die Christenen die de bevrijdingstheologie aanhangen. Zijn waardering voor hen wordt echter nog overtroffen door die voor Europese sociaaldemocraten, van wie hij kennelijk verwacht dat zij zich achter hem opstellen in het door hemzelf aangezwengelde internationale debat over de schuldenlast van Derde Wereldlanden als Cuba.

CASTRO liet er geen enkele twijfel over bestaan dat terugtrekking van de Cubaanse hulptroepen uit Angola onder de huidige omstandigheden uitgesloten is. Overigens viel in een radiouitzending in Havanna, twee weken voor het PCC-congres, te beluisteren dat dergelijke internationalistische "technische en economische steun" thans door de Cubanen in meer dan 30 landen (waaronder Angola, Ethiopie en Nicaragua) wordt verleend. Hetzelfde bericht meldde dat er op het ogenblik ongeveer 22.000 studenten uit 80 verschillende landen zich met een beurs van de Cubaanse overheid voor een opleiding in Cuba bevinden.

In algemene zin kan worden gesteld dat de PCC-leiding uit haar Derde Congres in een verjongde samenstelling en met opvallende, nieuwe economische voornemens tevoorschijn is gekomen. Fidel's 4 jaar jongere broer Raul (55) trad andermaal als de aangewezen opvolger in alle topfuncties voor het voetlicht. Raul's echtgenote, Vilma ESPIN, zag zich bevorderd van kandidaat-lid tot volwaardig lid van het PCC-Politburo.

Met 41 vrouwelijke nieuwkomers in het Centraal Comite steeg het percentage vrouwen in dat orgaan tot 18. Het percentage zwarten in het CC kwam eveneens een stapje dichtter bij een afspiegeling van de Cubaanse samenleving en bedraagt nu 28.